

Стоволос Н.Б.

*кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет*

ЗНАЧЕННЯ СЕРТИФІКАЦІЇ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ АПК ДЛЯ ВИРОБНИКА І СПОЖИВАЧА

Створення ринку екологічно безпечної продукції АПК, виробництво органічної продукції можливо за умов ефективного використання організаційно-економічного інструментарію забезпечення стратегічного розвитку органічного виробництва, основу якого складають процедури оцінки відповідності (сертифікації) і процеси стандартизації.

Відповідно до Декрету Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію» [1], вимоги до якості продукції визначаються в нормативних документах зі стандартизації, які повинні ґрунтуватися на сучасних досягненнях науки і технології, міжнародних стандартах, правилах, рекомендаціях, прогресивних національних стандартах інших держав. Крім того, даним документом визначено правові та економічні (організаційні) основи систем стандартизації та сертифікації, встановлено організаційні форми їх функціонування на території України.

Згідно з Законом України «Про стандартизацію», стандартизація – діяльність, що полягає у встановленні положень для загального і багаторазового застосування щодо наявних чи можливих завдань з метою досягнення оптимального ступеня впорядкування у певній сфері, результатом якої є підвищення ступеня відповідності продукції, процесів та послуг їх функціональному призначенню, усуненню бар'єрів у торгівлі і сприянню науково-технічному співробітництву [2].

Важливим правовим інструментом, спрямованим на забезпечення безпеки і якості продукції є сертифікація.

Як можна зазначити, у вітчизняній нормативно-правовій базі немає єдиного визначення терміна «сертифікація». Так, в Інструкції Міністерства статистики «Про порядок заповнення звіту про виробництво та поставку на експорт сертифікованої продукції» (від 24.07.1995 року) зазначається, що під сертифікацією належить розуміти комплекс дій, за допомогою яких уповноважений державний орган перевіряє і засвідчує відповідність будь-якої продукції вимогам нормативно-технічних документів по сертифікації [3].

Закон України «Про підтвердження відповідності» тлумачить сертифікацію в більш широкому сенсі, звертаючи увагу не лише на продукцію, але й на системи управління якістю. Згідно з даним документом сертифікація являє собою процедуру, за допомогою якої

визнаний в установленому порядку орган документально засвідчує відповідність продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління довкіллям, персоналу встановленим законодавством вимогам [4].

Необхідно звернути увагу, що сертифікація – найважливіший інструмент екологічної безпеки, який здатен забезпечити запобігання надходження у товарний обіг продукції, яка є небезпечною для довкілля, життя і здоров'я людей.

Аналіз досвіду зарубіжних країн свідчить про значущість системи сертифікації у процесі становлення і розвитку ринку органічної продукції. Це обумовлено тим, що для органічного виробництва вона є невід'ємною характеристикою легітимності. Оскільки екологічно безпечна продукція АПК, яка відповідає усім фактичним ознакам, але не пройшла відповідної сертифікації, не може вважатися органічною і мати відповідне маркування.

Важливо, що сертифікація органічної продукції має дуалістичне значення, маючи певні позитивні наслідки як для споживача, так і для виробника (рис. 1).

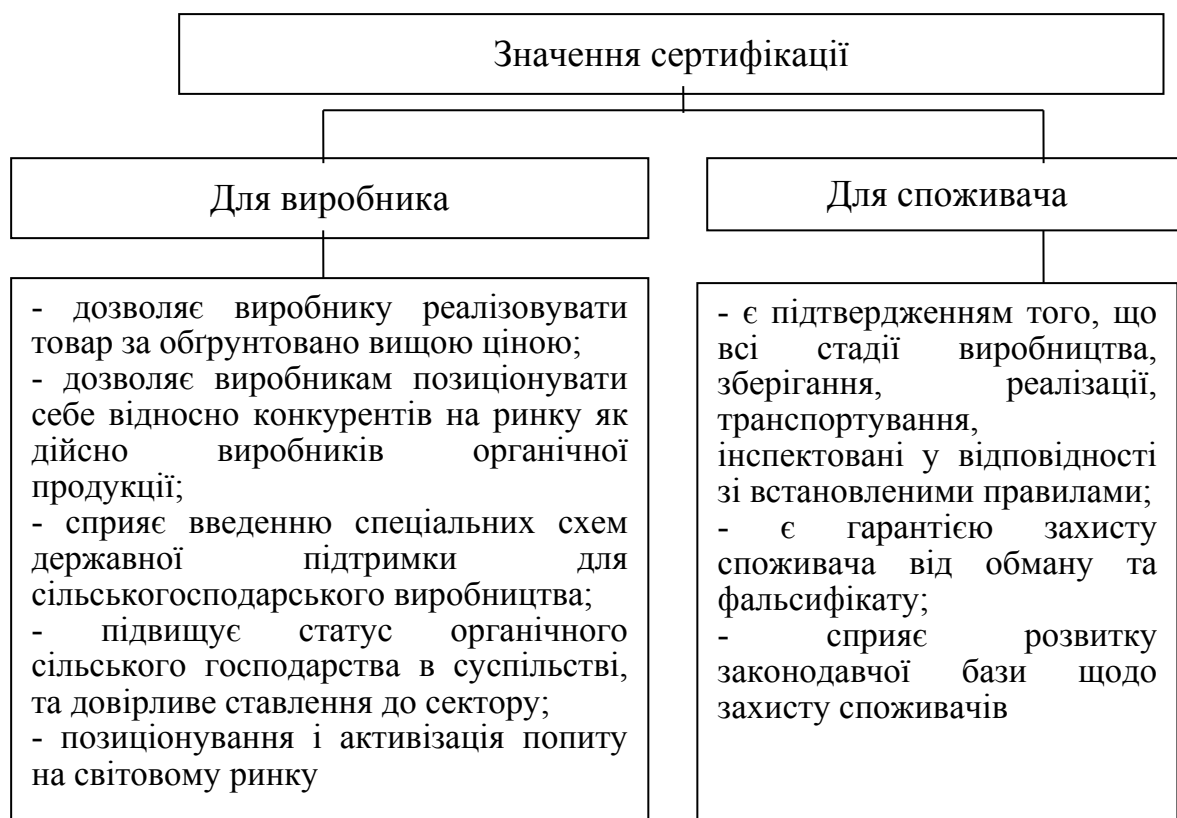

Рис. 1. Значення сертифікації органічної продукції АПК для виробника і споживача

В міжнародній практиці виділяють дві основні складові сертифікації органічної продукції: інспекція і сертифікаційний процес.

Інспекція являє собою виїзну планову перевірку господарства чи підприємства на відповідність його діяльності вимогам стандартів органічного виробництва. Результатом перевірки є звіт, який використовується для подальшого сертифікаційного процесу. Слід зазначити, що виділяють декілька видів інспекції) [5]: основна (проводиться щорічно) і додаткова, яка здійснюється у наступних випадках:

- за умов виникнення у інспектора сумнівів щодо постійного додержання вимог на виробництві;
- при необхідності перевірки виконання певних умов за результатами попередньої перевірки;
- з метою додаткової неанонсованої перевірки (підприємство визначається шляхом випадкового вибору).

Необхідно підкреслити, що сертифікаційний процес – щорічна оцінка та перевірка персоналом сертифікаційної компанії інспекційних документів, виконання вимог попереднього року та прийняття сертифікаційного рішення. За результатами цього процесу на певний обсяг продукції, вирощеної в господарстві органічним методом, видається сертифікат. В ньому зазначається перелік культур, що вироблені, і можуть бути продані як органічні.

Однак здійсненню цих складових передують певні підготовчі процеси.

Отже, система сертифікації органічної продукції відрізняється від систем сертифікації якості інших виробів, оскільки в даному випадку, при визначенні їх походження, спеціальний аналіз продуктів не проводиться, однак, оцінюється спосіб та весь процес виробництва, починаючи від стану ґрунту, підготовки ґрунту до постачання продукції споживачам.

Тобто система сертифікації має бути наскрізною і охоплювати весь ланцюг просування органічних продуктів від виробника до споживача (від поля до столу), включаючи контроль процесу виробництва продукції, її первинну обробку, пакування, сортування, доочистку, а також процес переробки органічної сировини та виготовлення готових харчових продуктів, транспортування, зберігання та продаж продукції.

Список використаних джерел:

1. Декрет Кабінету Міністрів «Про стандартизацію і сертифікацію» (від 10 травня 1993 року) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 27, Ст. 289.
2. Закон України «Про стандартизацію» (від 17.05.2001 № 2400-III) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi->
3. Офіційний сайт Асоціації органічної торгівлі (The Organic Trade Association) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ota.com>.

4. Закон України «Про підтвердження відповідності» (від 17.05.2001) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 32. – Ст. 169.

5. Галяс А. Органічне агровиробництво: нові ринкові можливості та виклики для виробників зерна в Україні: Аналітичний документ в рамках Проекту «Якість зерна та система кредитування сільського господарства в Україні – фаза II» / А. Галяс, М. Капштик, Ю. Бакун. – К, 2008. – 71 с.